

Ostatnie zmiany w prawie

Rozpatrując wnioski o stypendia i zapomogi, trzeba znać aktualne prawo. W mijającym roku akademickim weszły w życie przepisy dotyczące również pomocy materialnej dla studentów; warto śledzić również projektowane zmiany.

Jacek Pakuła 24 czerwca 2022

Skoro mamy czerwiec 2022 r., to dobiega końca również tzw. rok stypendialny, rozumiany jako okres, na jaki przyznawane są stypendia. Zasadniczo trwa on od października do czerwca, czasami również do lipca, gdy wypłacane jest dziesiąte stypendium. Są jeszcze zapomogi, o które student może ubiegać się w trakcie całego roku akademickiego, od października do września.

Wprawdzie reguły postępowania, w szczególności regulamin świadczeń dla studentów, powinny być znane najlepiej przed rozpoczęciem roku akademickiego, to jednak w roku akademickim 2021/2022 miały miejsce zmiany w prawie, które miały przełożenie również na sprawy z zakresu pomocy materialnej.

Trzeba pamiętać przepisy ustawy z dnia 2 marca 2020 r. (tzw. tarcza antycovidowa), które obok zmian obowiązujących tylko w semestrze letnim 2019/2020, na stałe wpisały się już do ustawy PSWiN. Chodzi tu o szczególnie model postępowania z zapomogami, zgodnie z art. 51b PSWiN (zapomoga przyznawania przez rektora, bez stosowania przepisów Kodeksu postępowania i bez limitu dwóch w roku). Ten szczególnie model obowiązuje łączy się ze stanem ograniczenia działalności uczelni (rozporządzenie MEiN), zaś stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego (rozporządzenie MZ) ma przełożenie na inne zmiany, np. na podstawie art. 15h i art. 15zc nastąpiło przedłużenie ważności orzeczeń związanych ze stypendium dla osób niepełnosprawnych. Nadal również obowiązuje art. 15oa ustawy z 2 marca 2020 r., związany z dochodem utraconym, ale o ile nie zostanie przedłużony, to właśnie kończy się okres zasiłkowy, w którym mógł mieć on zastosowanie.

Nie można zapominać o przepisach ustawy z dnia 12 marca 2022 r., o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (tzw. specustawa ukraińska). Istotny jest tutaj przepis art. 41 ust. 10-12, ale i art. 1 i 2 tej ustawy, skoro definiuje krąg osób, do których przepisy ustawy mają zastosowanie. W praktyce możemy mieć dwoje studentów pochodzących z Ukrainy, przyjętych na studia jeszcze w październiku 2021, ale jeśli jedno z nich powróciło do Polski 24 lutego 2022 r. to do takiej osoby mogą mieć zastosowanie przepisy specustawy ukraińskiej. Chodzi o zniesienie limitu zapomóg, ale również ułatwienie w dostępie do stypendium socjalnego - student składa oświadczenie, co nie oznacza, że jest ono wystarczające do otrzymania tego świadczenia. Nadal przecież obowiązuje art. 7 Kpa, czy art. 88 ust. 4-5 PSWiN. Oświadczenie raczej ma walor informacyjny, m.in. kto wchodzi w skład rodziny studenta.

Polski łąd to kolejna grupa przepisów, które zaliczane są do ostatnich zmian. Mechanizm oparty jest na tzw. pit dla młodych, co oznacza, że są pewne grupy zwolnień i zasadniczo chodzi o "osiedleńców", ale i rodziców przynajmniej czworga dzieci oraz emerytów i rencistów, którzy nabyli uprawnienie, ale nie pobierają tych świadczeń. Skoro takie osoby są zwolnione z podatku, to nie pomniejszamy przychodu o podatek. Są to jednak normalne dochody, które można uzyskać i utracić, dlatego warto zachować czujność i po prostu przypominać studentom, że jest nowa grupa dochodów nieopodatkowanych. Od 1 lipca 2022 r. zwolnione od podatku są również zasiłki macierzyńskie.

Delikatna zmiana dotyczy również art. 447 PSWiN. Jest to konsekwencja wprowadzenia ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny.

Ważne zmiany dotyczą umów dzierżawy, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Jest to jedna z tych umów, które pozwalają pominąć dochód z gospodarstwa rolnego, o ile właściciel gospodarstwa rolnego odpowiednio wcześniej wydzierżawi nieruchomość. Ustawodawca dokonał zmiany wskazując, że chodzi o rencistę, a sama

umowa powinna być zawarta przynajmniej na 10 lat, ale możliwe jest powiązanie tego okresu z okresem wskazanym w decyzji Prezesa KRUS o przyznaniu renty czasowej. Zmian dokonano również w zakresie kręgu osób, które nie mogły być stroną takiej umowy - przez wykreślenie np. zstępnego.

Inną zmianą jest wprowadzenie ograniczenia w programie NAWA Solidarni z Ukrainą, zgodnie z którym stypendysta nie może pobierać stypendium socjalnego i zapomogi.

Trwają również prace związane z nowelizacją ustawy PSWiN. Projekt z dnia 28 marca 2022 r. zakłada m.in. wprowadzenie jednolitego w całym kraju progu uprawniającego do stypendium socjalnego, wraz z likwidacją dolnych widełek. Zakłada się, że zmiana wejdzie w życie z dniem 1 października 2023 r. Wbrew pozorom mechanizm widełek jest dobry i bezpieczny - a wystarczające byłoby tylko podniesienie tych kwot. Zespół ds. reformy pomocy materialnej już w sierpniu 2021 r. apelował o zmiany polegające na przyjęciu, że dolny próg powinien wynosić 1051,70 zł a górny = 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Przede wszystkim zmiany muszą wejść w życie 1 października... ale roku 2022 (!). Druga zmiana polega na modyfikacji art. 88 ust. 4-5 PSWiN przez dookreślenie, że zaświadczenie z OPS ma dotyczyć korzystania z pomocy w roku złożenia wniosku o stypendium socjalne. Trzecia zmiana rozszerza dostęp do stypendium socjalnego dla studentów zagranicznych będącymi pracownikami migrującymi lub członkami ich rodzin.

Wreszcie, ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. zmieniła treść art. 93 PSWiN. Nie ma już 6 lat, ale pojawiło się m.in. 12 semestrów. Niewątpliwie wykładnia nowego brzmienia przepisu art. 93 PSWiN będzie źródłem wielu problemów, ale już dziś można wskazać, że zasadniczo chodzi o 12 semestralnych decyzji stypendialnych. Nie chodzi więc o samo studiowanie, ale o przyznanie pomocy, a to może nastąpić tylko na podstawie decyzji organu stypendialnego. Sformułowanie użyte w art. 93 ust. 4 PSWiN - bez względu na ich pobieranie przez studenta - oznacza, że nie jest wymagane wypłacenie wszystkich rat stypendialnych, aby uznać, że semestr został skonsumowany. Taką wykładnię wzmacnia również treść art. 93 ust. 6 PSWiN, nakazująca uwzględniać do okresu 12 semestrów również okres przebywania przez studenta/studentkę na urlopie. Trudno byłoby uznać, że studentka - przyszła mama, przebywająca na urlopie automatycznie konsumuje semestr w dostępie do pomocy materialnej, gdy nie ubiega się o żadne wsparcie w tym semestrze. Ustawodawca nie może zakładać pułapek na studentów, a wykładnia prezentowana m.in. przez urzędników nie powinna prowadzić do absurdu.